GAZET'A TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piati'a mare Nr. 22. — „Gazet'a" ese: Marti'a, Joui'a si Sambat'a.
Pretiulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Tieri esterne pe siese luni 14 fr. pe anu 28 franci.

Anulu XLIV.

Se prenumera:
a postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.
Anunciurile:
un'a serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr. v. a. pentru fiacare publicare. — Scrisori nefrancate nu se primescu. — Manuscripte nu se retramitu.

Nr. 103. Vineri 11|23 Septembre 1881.

Brasiovu, 10/22 Septembre.

Amu afirmatu in numerulu trecutu, cà nu din convingere, cà ar' fi bunu, ci singuru numai din consideratiuni de oportunitate sustienu partidele moderate maghiare dualismulu, renuntiandu deocamdata la implinirea celei mai ferbinte dorintie a tuturoru Maghiariloru de a avé o armata nationala, cu alte cuvinte de a fi pe deplinu independenti. Astadi voimu se aducemu dovedi pentru acést'a afirmatiune.

Problem'a ce ne amu pus'o ni se usiureza fórte multu printr'unu articulu de fondu, ce a aparutu dilele aceste in „Kelet" din Clusiu sub titlulu „Mi a hiba." Acestu articulu contiene clar'a marturisire, cà partid'a asié numita „liberala" a d-lui Tisza considera Dualismulu numai cá unu stadiu de transitiune dela autonomi'a de astadi la independenti'a absoluta; dupa acelasiu articulu diferenti'a intre vederile stangei estreme si a partidei guvernamentale se reduce numai la o diferentia de timpu, càci unii inaintéza directu spre tînta voindu cá Ungari'a acuma indata se'si càstige independenti'a, ceilalti voru se ajunga la tînta, facêndu ocolu si amanandu resolvarea cestiunei de independentia pentru timpuri mai favorabile.

„Ar' fi bine, dice „Kelet" in introducere, se ne lamurimu odata despre aceea, cà nici Romani'a, nici Bulgari'a, nici Serbi'a, nici chiaru Croati'a nu este Ungari'a! Asié se vede, cà compatriotii nostri dela stang'a estrema nu se potu lamuri asupra acestei cestiuni si vorbindu despre independenti'a Romaniei s. a. confunda situatiunea acestoru tieri séu tierisióre cu situatiunea Ungariei, pentru cà nu voiescu se créda, cà o tiéra, a careia poporatiune se compune din cinci feliurite nationalitati, séu o tiéra, a careia poporatiune se compune dintr'o singura nationalitate, — nu este totu aceeasi! . . . De aceea nu ne potemu intielege unii cu altii, pentru cà, candu partid'a „liberala" (tisaista) combinéza, ea cuprinde in combinatiunea s'a totdéuna si pe natiunalitati, inse candu combinéza partid'a „Independentiloru", nationalitatile nu numera nimicu inaintea ei. . . ."

Citindu aceste rênduri amu fost surprinsi de logic'a neobicinuita a organului guvernamentalu, prin care, desavuandu asertiunea de curendu facuta a ministrului de instructiune Trefort, recunósce intr'unu modu atâtu de bataroriu la ochi, cà Ungari'a este unu statu poliglotu si cà situatiunea ei este cu totulu diferita de aceea a Romaniei, care are o poporatiune omogena formandu o singura nationalitate. Amu trebuitu se ne miramu cu deosebire vediendu cà organulu oficiosu Clusianu imputa Kossuthianiloru, cà ei nu tienu contu de nationalitatile nemaghiare din tiéra.

Inse, cá de ordinaru, dupa introducerea acést'a frumósa si multu promitietóre urméza o deductiune si-o conclusiune, care ne-a facutu se recunóscemu earasi in „Kelet" pe vechiulu aderentu alu politicei intolerante si terroristice, ce se practica necontenitu façia de natiunalitatile nemaghiare. Ese adeca la lumina, cà ingrijirea pentru natiunalitati, reclamata de „Kelet" in favórea partidei „liberale" maghiare, nu emana din dorinti'a de a satisface pe câtu va fi possibilu si trebuintieloru Nemaghiariloru, ci cà acesti'a sunt considerati numai si numai cá unu „malum necessarium", cá o pedeca care, pêna la delaturarea ei, opresce propasirea natiunei maghiare pe cararea ce duce la independenti'a absoluta.

„Noi — dice „Kelet" — nu amu ignorá partea nemaghiara a poporatiunei tierii, si inainte de ce ne-amu gandi la unu statu puternicu independentu, amu dori cá prin transfusiune se introducemu in sangele Nemaghiariloru ide'a de statu maghiaru, se compunemu rótele si organele masinei de statu din materi'a comuna asia, cá ea se nu se mai póta distruge, precum si retieau'a interesseloru ne amu sili se-o tiesemu astfeliu, cá sè fia o culóre rosiia, un'a alba, un'a venata, un'a galbena s. a. care va se dica sè se afle intr'insa culórea fiacarei natiunalitati cá tocmai asia se-o recunósca de a s'a Slovaculu, Romanulu (oláh) Serbulu s. a. cá si Maghiarulu."

„Dupa ce inse ne aflamu numai la inceputulu pregatitoriu alu acestei mari opere care nu e asia de usióra, cum s'ar' paré, ne ingrozimu de ori-ce turburari interne séu esterne, cari ne-ar' impedecá din nou in resolvarea marei nóstre probleme. Noi asia ne inchipuimu „independenti'a," pe-o basa cu totulu sigura, cu unanimitate, cu entusiasmu generalu, cu invoire generala. . ."

Tóte ar' fi frumóse déca n'amu sci destulu de bine ce intielesu dà „Kelet" cu consoçii sei ideei de statu maghiaru. Ei voiescu se organiseze masîn'a statului din „materi'a comuna" si se tiés'a „retiéu'a intereseloru" asia cá se nu se mai póta recunósce partile constitutive ale masinei, se fia contopite tóte culorile retielei in culorile nationalitatii maghiare, cá vediendule pe aceste Romanulu, Slovaculu si Serbulu se le considere de ale sale proprie. Problem'a e in adeveru grava, atâtu de grava incâtu spre a-o poté realisá Tiszaistii ar' trebui se fia celu puçinu inca odata atâtu de puternici, de cumu sunt astadi si ar' trebui se sté la càrma o suta de ani, fara a fi conturbati in oper'a loru prin vreo turburare interióra séu esterióra.

„Pre càndu noi in intielegere cu partea cealalta a monarchiei si sub scutulu ei, unde este de lipsa, voimu se ducemu in implinire tóte aceste (adeca contopirea interesseloru séu maghiarisarea) ei voiescu se-o ruma deodata cu Austri'a", esclama „Kelet." Dér' óre pote oferi adi dualismulu unu radiemu siguru politicei de maghiarisare, candu in Cislaitani'a este aprópe cá se invinga federalismulu? Vomu vedé! Noi unii suntemu convinsi de fiasculu politicei de maghiarisare tocmai asié de multu, cá si de nestabilitatea formei de statu actuale.

Cronic'a evenimenteloru politice.

Din incidentulu terminarei manevreloru dela Miskolcz imperatulu a adresatu o scrisóre autografa càtra maresialulu archiduce Albrecht esprimendu-si multiumirea cu resultatulu manevreloru, precum si cu instruirea si conducerea loru. Totodata ilu insarcinéza se multiamésca generaliloru, si oficeriloru dela statulu maioru si celoru superiori, apoi in specialu comandantiloru de corpu, generalului de cavaleria br. Edelsheim-Gyulai si feldmaresialului locotenentu br. Appel pentru bun'a conducere a trupeloru de sub comand'a loru, si pentru zelulu, patienti'a si tienut'a loru resboinica.

Intr'unu altu biletu autografu càtra feldzeigmaistru archiducele Iosifu, Maiestatea S'a a esprimatu multiumirea cu bun'a instructiune si abilitate la manevre a cavaleriei de honvedi si cu instructiunea, tînut'a militara si esteriorulu infanteriei de honvedi. Totodata multiumesce archiducelui pentru ostenelele ce si lea datu cu acést'a trupa si esprime recunoscinti'a s'a tuturoru comandantiloru.

In fine a adresatu monarchulu unu autografu ministrului-presiedinte Tisza in care multiamesce pentru primirea cordiala si dovedile de fidelitate ce lea intimpinatu din partea poporatiunei si cari i-au impluti anim'a de bucuria. Acést'a bucuria s'a maritu inca vediendu, cà poporatiunea din partile, unde avura loçu concentrarile trupeloru, nu numai au purtatu bucurosu tóte sarcinele, ci in buna intielegere cu militi'a au cautatu ai multiami si ai satisface trebuintieloru ei câtu mai multu.

Monarchulu vorbesce in autografulu seu càtra ministrulu-presiedinte Tisza de-o buna intielegere, ce demuesce intre armat'a imperiala si poporatiunea maghiara. Impressiunea, ce a primit'o monarchulu la Miskolcz, a pututu fi cea mai buna, nu totu aceea 'si impressiune o voru primi'o inse aceia, cari citescu cu atentiune foile maghiare. Demonstrarile cu afacerea Lendl-Göczel se continua. Fói'a militara dela Vien'a „Wehrzeitung" a turnatu numai oleiu pe focu cu cunoscutulu ei articulu, unde admite possibilitatea unei suspendari a constitutiunei ungaresci. Reau'a impressiune ce a facut'o acestu articulu chiaru si in cercurile cele mai moderate maghiare, a indemnatu pe „Wehrzeitung" se mai slabésca puçinu cele dise printr'unu altu articulu, in care asigura, cà a vorbitu asupra casului numai din punctu de vedere curatu teoreticu si cà a numitu chiaru acestu casu fórte neverisimilu. Deórace inse, adauge „W. Ztg.", sunt voci, cari dicu, cà calcarea juramentului armatei ar' fi possibila in casulu memoratu alu suspendarei, trebue se sustienemu si noi positiunea contrara, dupa care si in acestu casu fórte neverisimilu este obligatoriu pentru soldatu numai juramentulu ce la depusu pe stégu. „Pester Lloyd", dice fói'a militara, „cere cá sè se derangeze din partea autoritativa teoriile diarului „Wehrzeitung." Acést'a inse n'ar' fi cu putintia de aceea, pentru cà prin aceea s'ar' slabi numai puterea obligatória a juramentului — a singurului juramentu, pe care trebue se 'lu depuna soldatulu."

Vomu mai reveni la ideile ce le desvólta „Wehrzeitung" façia cu „Pester-Lloyd", acumu observamu numai, cà diarulu din urma asigura in numerulu seu dela 19 l. c, cà este autorisatu din partea cea mai competenta de a declará, cà nici ministeriulu de resbelu imperialu, nici suprem'a conducere a armatei nu stà in nici-o legatura cu fói'a „Wehrzeitung" si nu esercita prin urmare asupra-i nici-o influintia directa séu indirecta.

„Pester Lloyd" iea actu cu multiamire de acelu comunicatu oficialu, inse nu póte a nu recunósce, cà printr'insulu in adeveru inca nu s'a declaratu nimicu, decâtu simplulu faptu, cà ministrulu si inspectorii superiori ai armatei nu stau in legatura cu „Wehrzeitung". Dér' óre desapróba ei cele scrise de foi'a militara? Despre acést'a nu se dice nimicu si „P. Ll." are dreptate de a dice, cà prin acelu comunicatu nu s'a facutu inca nimicu in fondu. Este cestiunea, cà óre remané-voru tóte in starea aceea, ce a creat'o sentinti'a consiliului de onóre militariu? Fiva numai Göczel si mai departe consideratu cá unulu, care nu merita a avé rangulu de oficeru pe candu capitanulu Lendl remane neatinsu in positiunea de mai inaintea? Punendu-'si aceste intrebari fói'a pestana esprime dorinti'a, cá acést'a „afacere fatala" se fia adusa la unu sfêrsitu multiamitoriu fara amanare, pentru cà in asta cestiune nu e diferentia de partidu si déca guvernulu nu va sci se ofere o solutiune multiamitóre a ei, elu va fi parasitu chiaru de propri'a lui partida. — Suntemu fórte curiosi se vedemu, ce sfêrsitu va luá si acést'a afacere delicata, care a produsu deja o discussiune infocata in pressa ambeloru jumatati ale monarchiei.

In legatura cu aceste declara si organulu ministrului Tisza „Ellenör", cà opiniunea publica astépta satisfactiune in afacerea Lendl-Göczel, care, déca nu i s'ar' dá, ar' avé de urmare cà desbaterea adresei in camer'a ungara ar' deveni infinita; guvernulu ungurescu si-a facutu datori'a si „Ellenör" spera, cà sperat'a satisfactiune se va dá, în din contra si partid'a guvernului ar' trebui se provóce o procedere energica a dietei.

Afacerea despagubiriloru de resbelu ce este in dreptu a le pretinde Romani'a dela Russi'a, este in ajunu de a se terminá in modu multiamitoriu. Principele russu Obolensky va incepe in septeman'a viitória cu lichidarea pagubeloru din resbelulu dela 1877. Cà comissariu romanu va functioná ambasadorulu romanu dela Petersburg,

Cretiulescu, si la lucrarile comissiunei va participá si secretariulu legatiunei din Paris, Emiliu Ghic'a.

Dilele aceste avura locu in Pest'a sub presidiulu Maiestatii Sale mai multe consilie ministeriale, la care se dice, cà s'au discutatu si cestiuni esteriòre. Russi'a isi dà tòte silintiele spre a recàstigá increderea Germaniei si acést'a ar' face-o cu scopu de a sdruncinà intimitatea d'intre Germani'a si Austri'a. Acestu momentu insemnatu se fi formatu asemenea obiectulu discussiunei in consiliu. — Consiliulu comunu dela 19 Septembre s'a ocupatu cu proiectulu budgetului comunu pentru anulu 1882.

D. ministru de interne C. A. Rosetti a adresatu o noua circulara càtra prefecti, din care se vede, cà este fórte decisu de a face, cá ordinile si dispositiunile sale se fia respectate si esecutate càtu mai conscientiosu. Mic'a circulara suna asié: „Domnule prefectu! Sunt informatu. cà cele cuprinse in circularile mele au remasu inca numai nisce simple dorintie. D-nii subprefecti noui si vechi nu 'si visitéza comunele, nu vighiaza purtarea primariloru si a notariloru, nu 'si implinescu, in fine, cu iubire si devotamentu inalt'a loru missiune. Atragêndu-ve atentiunea in acésta privintia, amintescu, cà timpulu, in care voiu incepe revizuirile, sosesce si cà voiu destitui si publicá pe cei, cari nu'si voru fi implinitu datori'a."

Intre ambasadorulu austro-ungaru dela Bucuresci si intre ministrulu de esterne romanu, avú locu dilele aceste, scrie „P. Ll.", unu schimbu de note, care se refera la refusarea autoritatiloru romane de a concede unoru familii jidovesci din Bucovin'a intrarea in Romani'a. Guvernulu austro-ungaru s'a intrepusu pentru drepturile acestoru repudiati si guvernulu romanu respunse, cà nu se iea nici-o mesura politiana la fruntarii in contra membriloru vr'unei nationalitati séu secte religióse si cà nu se pune nici o pedeca liberei comunicatiuni a negutiatoriloru, lucratoriloru si a caletoriloru acelora, cari posedu charthiile necessare. Singur'a restrictiune, ce-o esercita autoritatile dela fruntaria, se refera la imigranti, cari n'au mijlóce de subsistentia si aparu cu femei si copii pe càte o miserabila càrutióra, cari mai vêrtosu au fost goniti din tierile, unde au traitu pêna acuma si nu potu indicá nici càtu de puçinu, cà in ce modu 'si-ar' poté aflá esistenti'a in Romani'a. Nu se cunósce inca respunsulu ce l'a datu ambasadorulu austriacu la acést'a nota si nu se scie, déca a fost multiamitu cu elu, incàtu privesce casurile pentru cari a reclamatu.

O telegrama sosita eri la 20 Septembre dela Long-branch, din Americ'a de nordu, anuntia, cà Garfield, presiedintele stateloru unite nord-americane a repausatu dupa multele suferintie ce i lea causatu glontiulu atentatorului Guiteau. Vice-presiedintele Republicei gen. Arthur a depusu deja in diu'a, candu a muritu Garfield, juramentulu cá presiedinte alu Uniunei nord-americane.

Cu privire la intrevederea dela Danzig scrie „Hamb. Coresp." cà dela Danzig nu s'a tramisu nici-o depesia salutatória imperatului Franciscu Iosifu la Miscoltz si nici n'au sositu la Danzig vr'o depesia dela Miscoltz. Duóe dile inainte de intrevedere imperatulu Austriei a fost insciintiatu despre ea printr'o scrisóre autografa a imperatului Wilhelm, care a adus'o unu curieru tramisu anume dela Berlin. Mai totuodata imperatulu Franciscu Iosifu a primitu o scrisóre autografa dela Tiarulu Russiei. Detailurile acestei scrisori nu sunt cunoscute, dér' negresitu, cà ea s'a referitu la intrevederea dela Danzig. O intrevedere intre imperatii Austriei si Russiei nu se va realisá curendu, dér', déca se va realisá ea, se va face earasi pe neasteptate cá cea din Danzig.

In arsenalele din Tunis si Marsili'a domnesce o activitate febrila, càci in fine s'a intielesu seriositatea situatiunei din nordulu Africei. In 15 Sept. a plecatu din Toulonu 1700 ómeni si mai multe tunuri si va urma unu altu transportu de mai multe mii de ómenii. Escadr'a din golfulu Iuan a primitu ordinulu se fia gata la primulu semnu. In tóta Françi'a se iau detasiamente mici din fia-ce regimentu spre a complectá bataliónele din Afric'a. Situatiunea din Tunis se crede a fi prea critica, in càtu sunt temeri ici-colea, cà espeditiunea tuneziana se va terminá cá cea mexicana.

Dela Marsilî'a se telegraféza, cà cifr'a trupeloru tramise dela Toulon in Afric'a este 25,121 ómeni. Peste totu au plecatu din Toulon si Marsili'a 60,680 ómeni 8,105 cai cu multu materialu de resbelu. Acést'a considerabila fortia militara pare a nu fi inca de ajunsu, càci ear' se forméza in Toulon a 7-a brigada. Vinu trupe necontenitu din spre nordu si se imbarca pe rêndu. — O impressiune neplacuta a produsu impregiurarea, cà o circulara ordona, cà sè se tiena sub arme clas'a dela 1876, spre a se completá din ea bataliónele din Afric'a, pe candu in timpulu alegeriloru se promitea oficialu, cà acést'a clasa se va intórce a casa dupa manevre. — Representantulu Françiei in Tunis d. Roustau a fost in Paris si a conferitu multu cu ministrii.

Vorbindu despre brosiur'a edata de ministerulu de instructiune sub titlulu „Starea invetiamentului publicu secundaru la finele anului scolariu 1880/1" „Rom. Lib." se plange amaru asupra starei localuriloru de scóla si a invetiamentului. Este adeveratu, cà inca puçinu s'a facutu pêna acuma pe acéstu terêmu. Eata ce dice intre altele memorata fóia:

„Scólele nóstre nu au locale; sanctuarele sciintiei si moralitatii sunt nesce miserabile barace, nesce ruine mancate de umezeala, cu paretii goli si umedi, fara aeru si fara lumina, nisce locasiuri pline de intristare ce inchidu mintea si stringu anim'a tineneloru generatii cari se scurgu printre paretii acestoru cosiare. Mobilierulu celu mai uitatu de D-dieu: o scóla satésca din Austri'a ar' sfidá celu d'antaiu gimnasiu alu tierei romanesci. Nu e de mirare dér', cà nici dascalii se nu fia tocmai aprinsi de entusiasmulu predarii, suindu trépt'a unei catedre de scanduri insultate de timpu si de cari, ce abia se mai tîne in cuiele, prin cari autoritatea a voitu in zadar se-o intareasca, de la crearea ei si pêna adi."

„Si déca trecemu de la locale, ochiulu totu nu ni se desprinde de pe miserii. Materialulu didacticu pretutindeni insuficientu, vechiu, nearmonisatu cu progresulu si cu trebuintiele programeloru: zestrea scóleloru in starea cea mai de plansu. Cartile didactice lipsescu — séu acelea pe cari le avemu — cu esceptiune póte de una la suta, sunt turnate numai in vederea unei afaceri de editura. Calpe cá sciintia, false cá metodu. Unele din ele au si curagiulu se insulte autoritatea prin aprobarea ce au reusitu se'i smulga, adormita cum este autoritatea pe perin'a unei vecinice nepasari — „Laisser faire, laisser aller!..." Tiér'a platesce cu pielea si cu capulu odrasleloru ei insielate. Càtu este de mare crim'a celoru, cari ingaduie acést'a stare, nici nu se póte spune... Ce mai vine in urma e totu atàtu de sombru. Programele sunt in stare, in care le scimu. Fabricate tot-d'a-una pe de-a calare, sunt candu neechilibrate, candu lipsite de simtiulu trebuintieloru sociale, candu alaturi cu drumulu in cererile loru, si departe in totdeauna, cá Griva de iepure, in ceea ce privesce progresele sciintii si ale metodicei moderne. Corpulu profesoralu este apoi dupa cum a sciutu se'lu prepare logofeti'a de duóe-dieci de ani mai bine, de candu si a luatu asupra-si sarcin'a de-a conduce interesele instructiunii publice. Domnia-vóstra trebuia se ve asteptati la acést'a. Profesorii nu resaru cá ciupercile; ei sunt plante, pe cari o tiéra cu prevedere trebuie se le cultive din vreme si cu multa sirguintia, déca vrea se le aiba la vremuri de nevoi. Càtu ati facutu pentru instructiune, atàtu vi se intórce, intr'unu cuventu. . ."

— Ni se comunica din Basarabi'a, scrie „Telegr." din Bucuresci, cà sgomotulu respanditu prin diarele din Vien'a in privinti'a lucrariloru preparatorie pentru construirea unoru cài ferate dela Bender pêna la Novosilti, si dela Bender pêna la Akerman sunt intemeiate pe nisce fapte sigure. Gresiél'a consta numai in indicarea directiunei acestoru cài ferate. Calea dela Novosilti va lega marea retia a càlei ferate Kieff-Odessa si nu se va indrepta spre Bender; in ceea ce privesce a duó'a cale, apoi ea se va construi intre Odesa si Ovidopolu, care se aflà vis-à-vis de Akerman, pe malulu stangu alu deltei rîului Dnister. Inginerii, cari au sositu la Chisineu, dupa disele corespondintelui nostru, sunt veniti aici pentru a repará calea ferata Bender-Reni, care fiindu construita in timpulu ultimului resbelu, se afla intr'o stare oribila si reparatiunea s'a este mai multu de càtu necesara.

„Daci'a moderna séu Tierile Romane."

— Care este caus'a, cà Ungari'a nu póte trai in pace cu Romani'a? „Pester Lloyd" ni-o spune. Caus'a este chart'a geografica a dlui Gorjanu, despre care numit'a fóia scrie sub titlulu de mai susu urmatórele rênduri:

„Chart'a acésta nu e — cum au sustînutu foile romane — o charta etnografica, care se aiba scopulu de a aretá unde se gasescu locuitorii de nationalitate romana, càci Romanii din Serbi'a si Macedoni'a lipsescu de pe harta; se vede, cà autorulu a voitu se crutie susceptibilitatea Serbiloru si Bulgariloru. Este o charta geografica politica, care vrea se demonstre, cà teritoriile respective apartînu politicesce Romaniei, ear' nu se arate numai, cà locuitorii din aceste provinci sunt de aceeasi rassa cu cei din Romani'a. Tînuturi intregi, in care nu traiesce unu singuru Romanu (? R.), sunt trecute puru si simplu cá apartînendu Romaniei. Si d. Gorjan nu prea e modestu in privinti'a acésta. Elu a publicatu unu imposantu statu romanu, ce se intinde spre resaritu pêna la Prutu si Marea Négra, spre sudu pêna la Tis'a, spre nordu pêna in Poloni'a. Totu ce se afla inaintrulu acestoru granitie: Basarabi'a, Bucovin'a, o mare parte din Galiti'a, tóta Transilvani'a si celu puçinu o treime din Ungari'a se presinta cá apartînendu Romaniei. Teritoriulu ungaru e impartitu in patru provincii. Prim'a este Transilvani'a cu orasiele Clusiu, Alba-Juli'a, Sibiiu, Brasiovu, Têrgulu-Muresiului etc. A dou'a provincia cuprinde comitatele Maramuresiu, Ung, Bereg, in cari nu e unu singuru satu romanescu (? R.) A treia provincia se numesce Crisiana, cuprindiendu comitatele Satmar, Ugocea, Sabolci, Haidu, Iaskun, Békés, Csongrád, Bihar cu orasiele Debretînu, Oradea-Mare, Satu-Mare, Aradu etc. De óra-ce comitatele curatu maghiare, cu orasiulu Debretînu, se vedu puru si simplu anexate Romaniei, nu e mirare cà si banatulu timisianu figuréza cá o provincia romana „Timisiana". Se intielege de sine, cà si marcile acestoru comitate figuréza intre emblemele teritoriiloru romane, precum si, cà in tóta harta nu se vede nici unu singuru nume de comuna ungurésca; asié de ex. Szolnok se numesce „Salinicu." Asié dér' tinerimea romana trebue sè se convinga din acésta harta, cà pe totu teritoriulu acést'a locuescu numai Romani, cari gemêndu sub jugulu strainu, astépta liberarea loru cu nerabdare, ce va veni din partea „fratiloru". Ast-felu in scólele regatului tinerelu se cresce siovinismulu daco-romanu, care nu permite, cá relatiile romano-ungare sè se imbunatatiésca."

Dela ecspositiune.

IV.

Sibiiu 30 Augustu v. 1881.

Galeri'a din fundu a espositiei este reservata instructiunei publice, producteloru literare si artei. Nu este mare acésta galeria, déra multe din lucrurile cuprinse in ea aru puté se figureze in ori si ce locu.

In midiulocu este o scóla-modelu binisioru adjustata, si duóe mese cu tiparituri si manuscripte. Dintre tipografii esceléza a lui Alecsandru Grecescu din Bucuresci, cea archidiecesana din Sibiiu, a lui Krafft (la care lucréza mai multi Romani) totu de aici si a lui T. Alecsi din Brasiovu. Cartile espuse suntu mai cu séma de scóla.

La stàng'a suntu asiediate mai multe mese cu feliurite obiecte lucrate in scólele nóstre, Mai tóte institutele de fetitie càte le avemu sunt representate prin deosebite lucruri de màna, care dovedescu unu progresu imbucuratoru. Bine ar' fi, candu amu mari càtu se póte mai tare numerulu acestoru folositóre institute si candu amu introduce in ele din ce in ce totu lucruri mai practice. — Din scólele primare de copii se distingu cele din Racoviti'a, Orlatu, Scoreiu, Vistea, Lis'a, Selagiu etc. care au espusu feliu de feliu de impletituri de nuiele, paie si strujele, lucrate de baetii ce le cercetéza. Dintre scólele medii este representatu Gimnasiulu din Naseudu prin mai multe colectiuni frumóse de desemnuri, de minerale, de plante uscate si de corpuri lucrate din harthia grósa.

In ori si ce casu inse primulu locu intre institutele de invetiamentu, ce au luatu parte la espositiune 'lu ocupa asilulu „Elen'a domn'a" din Bucuresci, *) care acumu sta sub patronagiulu

---

*) Eata càte-va puncte asupra organisatiunei institutului, despre care e vorba: Acestu institutu se imparte in patru sectiuni. I. Scóla primara (cursu inferioru) patru clase. Invetiatórea clasei IV. primare este si directórea scólei primare. II. Scól'a normala (cursu superioru) siése clase. III. Scól'a professionala (lucru de màna) trei clase. Acésta scóla este condusa de càtra o persóna speciala, cunoscuta sub numele de directórea scólei professionale. In class'a I. professionala se confectionéza flori artificiale. In clas'a II. elevele lucréza rufaria (lengeria), costume nationale si totu felulu de lucrari fine. In clas'a III. elevele invatia croitoria de dame. IV. Scóla de pic'tura, unde elevele invatia desenulu cu creionu, uleiu si acuarele.

Elevele, cari au terminatu cu succesu clasele primare, fiindu menite a deveni invetiatóre, trecu in clasele normale, ear' acele, cari au mai multa dispositiune la lucru de màna de càtu la carte, trecu la scól'a professionala, unde urméza unu cursu secundaru. Dupa terminarea cursului normalu, elevele de clas'a VI. (clas'a cea mai inaintata) depunu unu concursu oralu si in scrisu, in urm'a carui'a primescu unu certificatu de absolvirea cursului superioru, si o diploma

reginei Elisabet'a. Ori si ce obiectu tramisu de acestu escelentu institutu arata gustu, arata cunoscintie. Se privimu mai antaiu si mai antaiu lucrurilu de màna. Eata costumele tieranceloru nóstre din deosebitele tînuturi studiate si perfectionate astfeliu, incàtu se potu introduce in ori si ce salonu cu celu mai siguru succesu! Eata cele mai grele broderii aplicate la diferite vestminte femeesci; eata cele mai elegante ghipiuri (guipures) si frivolité-uri; eata cele mai frumóse flori artificiale ce amu vediutu vre-odata! Nu sci, de ce se te miri mai tare, de talentulu lacratóreloru séu de pacienti'a loru.

Trecemu mai departe la scripte si la desemnuri. Si aici totulu arata bogate cunoscintie estetice, totulu arata o sanetósa instructiune. Nu putemu admirá in destulu gustulu, cu care suntu scrise caietele caligrafice si cu care suntu impodobite ele cu feliurite desenuri si acuarele de totu potrivite tecstului. Tablourile espuse de asilu suntu artistice in adeveratulu sensu alu cuventului. Mai tóte aceste tablouri suntu numai schitiate, dér' tocmaî cá schitie arata ele mai cum se cade maiestri'a celoru ce le-au zugravitu. Cu duóe, trei trasaturi de penelu suntu esprimate simtirile cele mai adênci, e aratata o desevêrsita armonia. B e t r à n u l u c e r s i t o r u alu d-siórei E m i l i 'a P o p o v i c i u trebue se fia numitu de ori si cine unu adeveratu capu d'opera. Slabitii ochi ai sermanului bêtranu esprima atàt'a durere, brazdele de pe façi a lui arata unu trecutu atàtu de vijeliosu, incàtu deodata simti, cà anim'a tî se bate puternicu si fara voia vedi, cum tî se indrépta màn'a se caute unu banu, duoi, spre a-i aruncá in vechi'a caciula a nefericitului de dinaintea t'a. Pe càtu de duiósa este inse impressiunea, ce ti-o lasa tabloulu cu cersîtorulu, pe atàtu te inveselescu dragalasiele chipuri ale primaverei, verei si ernei representate prin trei màndre copile. Vesela de totu este si scen'a din tabloulu cu dropiile. Totu de d-siór'a Popoviciu suntu in sfêrsitu chipurile bogate in simtiri: fetiti'a intorcêndu-se din padure si cimpoierulu. Dintre celelalte chipuri amintimu deosebitele peisage, „mam'a si copilulu" de Sav'a Henti'a, stuléii de popusioiu zugraviti de d-siórele Zamfir'a Hasmasiu si Sevast'a Radianu, precum si cartele duoru plasi din Romani a, incuugiurate de figuri alegorice.

Tablourile tramise din partea asilului ocupa mai totu paretele din stàng'a (cum te uiti) si jumetate din paretele din fundu alu galeriei, despre care e vorb'a. Cealalta jumetate a paretelui din fundu si o parte a paretelui din drépt'a suntu impodobite cu picturi lucrate de artisti romani din Austro-Ungari'a. Vomu privi mai antaiu grup'a espusa de d-lu Diamandi Manole din Brasiovu. Primulu tablou, ce te atrage càtra acést'a grupa, este unu admirabilu studiu ce represinta unu teneru artistu italianu. Momentulu alesu in acestu studiu este unulu din cele mai grozave momente din viati'a unui omu . . . este momentulu, càndu cine-va, insielatu in asteptarile sale si indiginatu cu desevêrsire asupra lucrului, ce-i erá mai scumpu pe acésta lume, se opresce in locu, apasa màn'a pe svacnitorulu peptu, privesce lungu inaintea s'a si cauta a luá o resolutiune — o durerósa resolutiune. Atàtu tabloulu acest'a, càtu si alte patru escelente studii ne facu se ne aducemu aminte cu adênca parere de reu de sermanulu N i c o l a e P o p e s c u, pe care l'amu perdutu asié de curendu. Afara de o icóna a lui Vladerianu, celelalte chipuri, despre care e vorb'a, suntu lucrate de M i h a i l u P o p u din Brasiovu. Insemnamu tabloulu ce represinta o dama cu unu sfesnicu in màna si unu copilu dragalasiu (fiiu ei) cercandu se stinga aprins'a lumina, mai departe portretulu repausatului Siagun'a, alu pictorului insusi si alu tatalui seu. Receal'a, ce domnesce in mai multe din celelalte portrete, e lesne de esplicatu prin impregiurarea cà d-lu Popu n'a avutu la nici unulu natur'a inaintea s'a, ci numai slabe fotografii si litografii. Din tablourile de pe paretele din drépt'a merita o deosebita atentiune nevinovat'a copilitia cu unu buchetu de flori in màna a talentatului pictoru bucovinéuu B u c e s c u (Bucewsky), cochet'a tiganca spaniola (?) a Lucretiei Olariu din Dev'a si portretele lui Iónu Morariu din Selisce.

Atàtu, in cee'a-ce privesce pictur'a.

Dintre d e s e m n u r i se deosebescu ale lui I. Stoic'a din Sibiiu; dintre f o t o g r a f i i ale lui Alecsandru Rosiu din Clusiu.

Cá s c u l p t u r i suntu de 'nsemnatu ramele parintelui Sav'a Popovici din Vien'a, sfesnecele si usile parintelui Andronicu Androne din Brasiovu si bastonulu mesteresce impodobitu cu cele mai fine figuri si arabescuri de d-lu Dionisiu Pascutiu din Buteni.

Dintre i n v e n t i u n i l e espuse pomenimu „gar'a transportabila" a d-lui Lazaru Popoviciu si „stereometrulu" d-lui Puscariu. b.

pentru concursu de maturitate. Parte din absolventele acestea remànu unu anu cá pedagoge la asilu, parte (care au unu talentu deosebitu la desenu) trecu cá eleve la scól'a de pictura, ear' parte concuréza pentru a ocupá unu locu de invetiatóre. Càtu pentru absolventele scólei professionale, dupa ce priimescu certificatu de cursu secundaru si diploma de lucru, devinu invetiatóre de sate séu de lucru de màna. Cursurile in clasele primare si professionale se predau de invetiatóre (absolvente ale asilului), ear' in clasele normale de profesori speciali, sub controlulu directorului de studiu. Fiacare clasa normala este supraveghiata de càtra o institutóre, ajutata de o pedagóga (totu absolvente ale asilului) sub controlulu directórei institutului. Anulu scolaru se divide in trei trimestre si la finele fiacarui trimestru elevele depunu unu esamenu asupra materiiloru ce le-au percursu. — Program'a materiiloru de studiu, intocmita la inceputulu anului scolaru de catra profesorii respectivi, se controléza de càtra directorulu de studiu. La sfêrsitulu fiacarei luni precum si la sfêrsitulu fiacarui trimestru se tîne in bibliotec'a institutului unu consiliu profesoralu sub presidenti'a directorului de studiu, la care conferintia profesorii respectivi suntu obligati a'si dá séma de materiile care le-au predatu in decursulu lunei, precum si de progresulu eleveloru. Dupa terminarea consiliului profesoralu, directorulu inspectéza tóte clasele. Administratiunea interna a asilului este incredintiata unui consiliu de 5 persóne sub presidenti'a directórei asilului (compusu din intendentu, administratóre, directórea scólei professionale, sub-directórea asilului si directricea scólei primare). Numerulu eleveloru din acestu institutu este de 260.

Scól'a de comerciu din Bucuresci.

La deschiderea anului scolaru 1881/2 d. profesore Th. S t e f a n e s c u a rostitu urmatoriulu discursu:

Domniloru! Intruniti adi pentru a redeschide obicinuitele nóstre studii, cum se nu recunóscemu satisfactiunea nóstra, candu ne gasimu in presenti'a unui numeru atàtu de mare de elevi, care probéza inca odata aventulu ce a luatu tiér'a nóstra in respectulu carierei comerciului? Gratia nestramutatei legi a perfectibilitatii omului, toti parintii intielepti si tóte spiritele scutite de interese private suntu astadi de acordu a protege devotamentulu profesoriloru cu care lupta pentru propasirea neclintita a invetiamentului comerciului. Astadi importanti'a studieloru, cu cari trebue inzestratu comerciulu romanescu, are mei puçina nevoia de demonstratiune; sciintiele economice si comerciale nu mai astepta solicitudinea unoru interese de popularitate, ci se impunu de marele interesu alu desvoltarii si conservarii bogatiiloru nóstre nationale.

Domniloru, ce reforma póte fi astadi mai folositóre Romaniei de càtu de a se respandi in unghiurile tierei sciintiele economice si comerciale? Ne ar' ajunge se luamu fiacare din noi parte la discusiunile a multoru ómeni de statu, la deliberarilo de organisare a celoru mai distinse institutiuni financiare, se vedemu rapórtele sindicateloru si multe lucrari d'ale tribunalului si Camerei de comerciu, si ne voru remané suvenirele cele mai dureróse de lips'a absoluta a sciintieloru economice, comerciale si financiare. Càti ómeni distinsi, cari suntu chiamati a legiferá séu a administra averi publice ori private, cu tóta inteliginti'a si abilitatea, cu care suntu inzestrati, nu-i vedemu cadiendu din caus'a lipsei de cunoscintie, cari, conduse de calitatile loru naturale, ar' puté dirige in modu metodicu, pasu cu pasu, operatiunile dilnice?

Suntemu ajunsi in punctulu, in care starea nóstra sociala nu mai sufere cea mai mica intardiare in desvoltarea tutureru fortieloru nóstre, cautandu a dá màna de ajutoriu celoru in pirotéla, condusi de rutina, iéru altor'a insufládu-le ide'a d'a-'si desvolta inteligenti'a, cu care se inaltie demnitatea carierei comerciului romanescu. Candu sciinti'a muncei domnesce lumea intréga, — candu vaporulu si electricitatea tindu a face se iésa fia-care obiectu din starea parasita, primindu o valóre, inca necunoscuta globului prin intermediulu comerciului, — candu barierele se deschidu din tóte partile pentru inlesnirea schimburiloru internationale, — candu puterea publica este in ajunulu de a recunósce dreptulu de desvoltarea educatiunii si instructiunii comerciului, — candu cu dreptu cuventu se afirma, cà sciinti'a comerciului este sciinti'a positiva a combinatiuniloru aplicate la tóte afacerile impuse de societatea, in care traimu, — nu este óre de datori'a nóstra, cá se cautamu a strabate campulu cunoscintieloru speciale, redicàndu pe fia-care anu d'asupra piedestalului invetiamentului primaru, sanatósele si solidele cunoscintie prevediute in program'a scólei de comerciu, care este un'a din basele prosperitatii economice a Romaniei?

Adeveratele midilóce, cu cari se atinge scopulu nostru constau din: A face cá societatea nóstra se aiba mai multa consideratiune pentru carier'a comerciului, care la noi inca ette inabusita de prejuditiile sociale, de traditiunile functionarismului, din care causa nici péna adi n'am pututu ajunge acolo, cá Romanii se dè comerciului aceési importantia, ce i se acorda cu mândria si cu fala de alte popóre. — A cauta cu toti, se inbunatatimu tendintiele celoru chiamati a satisface legitimele nóstre cereri in desvoltarea instructiunii ce ne este confiata. — Avemu inse mare nevoia, cá parintii se-si intieléga adeveratulu d-loru rolu, care consta in a se ocupa seriosu, in a dirige si priveghea educatiunea fiiloru d-loru raportata la instructiunea, care ne este incredintiata de societate. Asié si numai asié elevii nostri si fii ai d-loru voru deveni apti in conducerea comerciului, care reclama pe barbatulu independinte, si a fi independinte va se dica a trai prin elu insusi. Acésta conditiune de demnitate cetatianésca o inradacinéza scól'a in genere si in parte scólele speciale. Elevii, urmandu cu succesu studiile prevediute in program'a nóstra, voru deveni apti asi conduce capitalurile ce li se voru incredintia, marindu-le printr'o rotatiune dominata de prudintia si asié voru adauge la avuti'a tierei si chiaru la onórea ei. Severu, descuragiatu in timpurile séle striga: „se muncimu." Prin acestu cuvêutu elu nu aratà numai sorgintea stoicismului in epoc'a de decadentia, dér' indica societatiloru omenesci uniculu midilocu de a invince.

La munca déru, d-loru si colegi!"

In memori'a poetului Andreiu Muresianu.

Oartia de susu 20 Aug. 1881.

Stimate D-le Redactoru! In districtulu protopopescu gr. c. alu Oartiei s'au facutu colecta de oferte benevole pentru redicandulu monumentu intru memori'a defunctului corporalminte, dér' pentru scump'a nóstra natiune in eternu nemuritoriului poetu laureatu A n d r e i u M u r e s i a n u din care micu districtu amu incasatu asemenea micutia suma, care s'a si spedatu Vicariului foraneu episcopescu alu Silvaniei Reverendissimului Domnu Alimpiu Barboloviciu pentru susternere la loculu competinte, si anume dela urmatorii Domni contribuenti:

Gregoriu Sima preotu in Coseiu 1 fl. Leone Maioru preotu in Chiliora 1 fl. Vasiliu Chudanu preotu in Oartia de josu 50 cr. Ioanu Ciurcasiu preotu in Motezu 50 cr. Nicolau Popu preotu in St. Gürtelecu 50 cr. Ioanu Juga preotu in Bulgaria 50 cr. Alesandru Costea preotu in Oartia de susu si prot'a districtului de asemenea nume 2 fl. Sum'a totala face 6 fl. v. a.

Acést'a sumulítia pentru legitimarea sub insemnatulu, façia cu marinimosii contribuenti Ve rogu cu tóta stim'a se-o publicati in prea pretiuit'a fóia ce-o redactati. Primiti s. c. l.

A l e s a n d r u C o s t e a
protа Oartiei.

Diverse.

(N o t e d e s t a t u n o u e.) Emissiunea noteloru noue de statu de càte 5 fl. a fost sè se faca la 1 Septembre, dér' s'a amanatu pêna in 15 Sept. din cause technice. Publicatiunea respectiva este deja redactata din partea ministeriului comunu de finance si se va publicá in foile oficiale din Vien'a si Pest'a, „N. fr. Presse" asigura, cà nouele note de statu voru avé numai tecstu germanu si maghiaru, cá si bancnotele de 10 fl.

Diarulu galitianu „Czas", unu organu amicu ministrului de finance austriacu Dunaievsky, desminte sgomotele latite dilele aceste despre nesce pretinse neintielegeri intre ministrulu de finance austriacu si unguresou in privinti'a textului noueloru note de statu, dicêndu, cà acestu textu a fost stabilitu inca in Ianuariu an. tr. definitivu si cà emissiunea noueloru note de statu s'a intardiatu numai din cause technice.

(C a m e r 'a m a g n a t i l o r u i n U n g a r i a.) In sesiunea viitória a dietei camer'a magnatiloru va numerá 702 de membrii. Intre acestia suut 3 archiduci (posesori unguresci), 11 prelati, 42 de archiepiscopi si episcopi; 224 de baroni, apoi 326 de conti, 62 de comiti supremi si altii mai multi.

(C o n g r e s s u l u i n t e r n a t i o n a l u l i t e r a r i u i n V i e n'a.) Acestu congresu a tienutu Luni, 19 Sept., prim'a s'a siedintia (preparatória). Discussiunea a urmatu in limb'a francesa. Obiectulu siedintiei a fost cu deosebire constituirea biroului. Jules Lermina, vice-presiedinte alu „Associatiunei literare internationale" a cititu mai antaiu numele celoru 230 membri, d'intre cari s'au presentatu 108. Dupa acést'a au fost presentati representantii guverneloru straine intre cari d. George Djuvara pentru Romani'a si d. Emericu Visi si Arthur de Szemere pentru Ungari'a. La constituirea biroului au fost alesi per aclamationem presiedinti de onóre: Johannes Nordmann, I. I. Kassevski, Louis Ulbach (Paris), Henricu Laube si Torres Caicedo, ministru alu Republicei San-Salvador, in Paris. Dupa ce Lermina a datu citire unei espuneri asupra lucrariloru ce astépta pe congressu, siedinti'a a fostu inchisa de càtra presiedintele Louis Ulbach.

(Congressulu studentiloru la Pitesci.) Dumineca s'a intrunitu la Pitesci, congressulu studentiloru universitari romani. Diarulu „Cultur'a“ impartasiesce, cà orasianii din Pitesti au alesu unu comitetu, care se efectueze plat'a cheltuieleloru studentiloru, cum si unu subcomitetu, care se-i conduca pe la cuartiruri. Sum'a ce s'a destinatu de càtra comuna si judeçiu, pentru intimpinarea speseloru serbarei este de 3,500 lei. — Junimea romana academica din Sibiiu a fost asemenea invitata de a luá parte la acestu congressu. In urm'a acést'a vreo 16 studenti locuitori in Sibiiu s'au otaritu, ni se spune, de a plecá la Pitesti. Prefectur'a, inse intielegêndu scopulu caletoriei loru, a refusatu de a-le liberá paspórte. Astfeliu au trebuitu tenerii Sibiiani sè se multiumésca cu aceea de a felicitá pe confratii loru adunati la Pitesci prin depesi'a urmatória: „Salutamu congressulu intrunitu; dorimu resultatu stralucitu. Siliti fiindu a ne supune fortiei majore, consideratine pe toti in mijloculu vostru. Traiésca tinerimea romana si intreprinderile nobile, nationale - culturale!“

(Din Tusnadu) se anuntia, cà in cursulu sesonului de bài din anulu acesta au fostu acolo 1300 persóne. Au sositu cu totulu 33,000 scrisori, 1100 depesie telegrafice, 8000 de scrisori cu bani si 900 pachete.

(Monumentulu dela Sipca) — Se anuntia din Filipopolu, cà in dilele trecute s'a descoperitu solemnu monumentulu redicatu in strimtórea dela Sipca in onórea Rusiloru cadiuti acolo la 1877.

(Carte nihilista.) „Curierulu Balasanu din Iasi, scrie: S'au aflatu ascunse in un'a din sobele localului, in care este scól'a normala superióra, vr'o cinci-dieci de brosiuri mici, formatulu in lungime de optu centimetri, in latime de cinci si jumetate si numerandu 126 pagine. Titlulu loru este „Cobzarulu“, si este scrisa in versuri rusesci. Ce cautau aceste carticele la scól'a normala superióra si de cine erau ele ascunse acolo? Nu se scie. Aceste brosiuri sunt imprimate la Geneva in Elveti'a, si au fost gasite de unu petraru evreu, care curatiá sob'a.

(Aeronautulu Godard) face buna tréba in Vien'a, de unde intreprinde escursiuni cu balonulu. In 14 l. c. s'a urcatu cu balonulu seu „Le nouveau monde“ nóptea la illuminatiune bengalica. Marea gradina dela „Neue Welt“ din Hietzing (langa Viena) a fostu fórte frumosu illuminata cu lumina bengala. Pe la 6 óre séra gradin'a era ocupata de mai multu de 5000 persóne, cari asteptau cu nerabdare, se véda rarulu spectaculu. In publicu se lati iute scirea, cà de astadata va luá parte la escursiunea de nópte aeriana a d-lui Godard si o dama. Acést'a e o d-sióra Carolina Mureau, o bruneta frumusica, care cu totu numele ei francesu este o veritabila vienesa. Cá alu treilea a luatu parte la caletoria in balonu unu functiunariu dela administratiunea mosiieloru lui Dreher, d. Kogler. Candu dam'a se urcà in cosiulu balonului a fost salutata de publicu cu aplause viui; dupa ea se suí Kogler si apoi d-nii Godard, tat'a si fiiulu. Sub cosiulu balonului era acàtiata de nesce funii de 12 metre de lungi o tava mare de tinichea, pe care se aflau luminari bengale.

Cinci minute dupa 8 óre a datu Godard semnulu de a se slobozi balonulu si totodata dadù ordinu sè se aprinda luminarile bengale. Balonulu se redicà verticalu intre aplausele sgomotóse ale publicului, elu a fostu manatu de ventu indata spre ostu. Era unu aspectu grandiosu, care a duratu numai prea puçinu, càci dupa cinci minute lumin'a bengala, care illumina balonulu atàtu de frumosu, s'a fost stinsu deja si curendu s'a sustrasu vederei publicului in intunereculu noptii. Balonulu s'a coboritu pe la miediulu noptii aprópe de Wagram; Kogler se dadù josu din elu si aduse unu caru, care ilu transportà balonulu la gar'a din Gänserndorf.

Godard càstiga prin aceste productiuni ale sale aeronautice atàtia bani, incàtu comun'a Hietzing a decisu ai impune o dare pe unu jumatate de anu. De óra ce Godard primesce in salonulu seu pasageri, cari platescu, sè considera escursiunile lui cá intreprindere de transportu pe care s'a pusu unu impositu de 5000 fl. pe jumatatea anului. Dare pentru transporturi aeronautice, acést'a este fara indoiéla ceva pêna acuma neauditu!

(Ateliere pentru lucru la scólele comunale in Paris.) . . . Françi'a, inainte mergêtórea civilisatiunei din betrana Europa, nu crutia nimicu pentru a realisá, p'o scara càtu de intinsa, adeveratulu scopu practicu alu invetiamentului. Este càtu-va timpu, de candu Parisulu, acestu centru de lumina, in urm'a conclusiuniloru unei comissiuni competinte speciale, se ocupa seriosu cu organisarea de ateliere pentru lucrari de mana intr'unu numeru de scóle comunale de baiati. Alaturi cu invetiamentulu teoreticu propriu disu, fiacare elevu va primi unu inceputu de invetiatura professionala, asié cà, la sfirsirea scólei, elu va puté dupa unu scurtu esercitiu se ajunga unu bunu lucratoru. Administratiunea municipála profita de vacantiele scolare pentru a procede la asiediarea atelieareloru in mai multe scóle. De la 1 Maiu, s'au creatu cursuri de instructiune professionala si casnica in càte-va scóle de fete; invetiamentulu cuprinde: economi'a casnica, cusatori'a, bucatari'a, curatitulu de mobiliere si stofe, etc. Resultatele acestoru incercari intrecêndu tóte sperantiele, administratia 'si propune de a intinde incercarile la unu mare numeru de scóle comunale. Cu astfelu de incercari in tiér'a nóstra credemu cà vomu puté si noi pune degetulu pe adeverata rana a reului ce amenintia societatea nóstra. „Roman.“

(Unu nou sistemu de pusca.) „Romanulu“ afla, cà o comissiune compusa din d-nii colonelu Arion, colonelu Carp, loc.-colonelu Carcaletieanu si loc.-colonelu Beller, este insarcinata se experimenteze, in taber'a de la Cocoresci, o pusca cu repetitie, sistemu nou.

(Burs'a de Bucuresci) are sè se infiintieze la 1 Decembre viitoru. Peste càte-va dile se va terminá regulamentulu legei pentru instituirea burseloru in Romani'a.

(Unu orasiu fundatu in patru dile in Statele-Unite.) Este càtu-va timpu, de càndu unu betranu lucratoru de mine numitu Redpath, a gasitu pe colinele muntelui Dakota mai multe bucati de stanca, pe care le luà crediendu, cà este puru carbonatu. Le incerca si vediu cà contineau mii de uncii de argintu. Elu aratà apoi acést'a stanca la mai multi mineri din Colorado, cari declarara, cà era puru argintu si cautara a vedé de unde provine. Terenulu unde fusese gasite n'a fost nici-o-data exploratu. Nici o cale nu ducea acolo si cei d'antai lucratori s'au dusu pe josu séu calare. Ei s'au intorsu cu specimene bogate de argintu si in duóe dile Deadwosd, Centralu City si Jead City a fost aprópe despopulate. Unu orasiu a fost fundatu, terenulu a fost trasu la sorti de càtra tóte persónele presente, regule de guvernamentu au fost stabilite si nou'a localitate a fost numita West Virginia City. In patru dieci si optu de óre orasiulu numerá o miie de locuitori si noue „salóne“ au fost in plina operatiune. A trei'a di duóe bance erau deschise precum si mai multe restaurante. A patr'a di aparea primulu numeru alu diarului cotidianu „Carbonate Reporter.“ Cinci dieci case au fost cladite sunt acum trei saptemani si sê plateau locurile de cladiri pêna la 500 dolari Orasiulu pare a fi cu desevêrsire fundatu.

„Curier. R.“

(Pesta bovina la Vien'a.) Se scrie cu datulu 13 Sept. n., ca pest'a bovina si in giurulu Vienei s'a ivitu si ca ia dimensiuni totu mai mari. Cerculu de bóla este incungiuratu de unu cordonu de 40 soldati, cari pazescu diu'a si nóptea. Ból'a acést'a s'a ivitu si in Galiti'a.

Indreptare. In articlulu de fondu, din numerulu tretutu s'a strecuratu o eróre de tinariu care conturba sensulu. Pe column'a I, colón'a prim'a, rendulu alu 6-lea de susu in josu, in locu de „form'a de statu dinastica“ este a se citi „form'a de statu **dualistica**“ si la rendulu alu 8-lea in locu de „concade cu partid'a dualista“ este a se citi „concade cu partid'a **dinastica**.“

4967/1881. 3—3

Publicatiune.

Din partea sedriei orfanale a comitatului Têrnava mare, din Sighisióra, se aduce la cunoscinti'a publica, precum-cà fundulu intravilanu cu edificiile aflatóre pe acela, apartienatóre remasului lui Reichert Josef senior, care a muritu in Hévizu, si aflatoria in Brasiovu strad'a Blumena Nr. casei 370 introduse in cartea funduara de sub Nr. 3960 Nr. curentu 1 Nr. Top. 6382 si 6883 la cererea erediloru se voru licitá de voia libera sub urmatórele conditiuni:

1. Pretiulu de strigare a intravilanului inpreuna cu edificiile aflatóre pe acela e suma de 7000 fl. val. austr.

2. Totu insulu, cine voiesce a licita, e datoriu a depune 10% percente ale pretiului de strigare inainte de inceperea licitatiunei la màn'a comisariului licitatoriu cá vadium, care apoi se va computá cu pretiulu cumpararei.

3. E datoriu cumparatoriulu a solvi pretiulu cumpararei intregu, 30 de dîle dupa licitatiune, la sedri'a orfanala a comitatului Têrnava mare in Sighisióra fara nici o subtragere, càci numai dupa solvire i se va dá licenti'a de a puté transcrie realitatea pe numele seu in cartea funduara.

4. In urm'a cererei erediloru 3000 fl. din pretiu — pre langa intabulare cu spesele cumparatoriului pe realitatea cumparata la loculu primu, si pre langa asigurarea contra focului a realitatiloru pe càtu timpu va durá imprumutulu, se voru lasá cá imprumutu cu 8% percente pe anu cumparatoriului.

5. Spesele transcrierei, darea percentuala precumu si spesele redigerei contractului de vendiare are a le portá cumparatoriulu singuru.

6. In casu, candu cumparatoriulu nu ár' implini vreuna din conditiunile de licitare in intielesulu § 459 a proced. civile realitatea se va licitá din nou pe spesele cumparatoriului si pe langa perderea vadiului.

Acést'a licitatiune se va tiené in anulu 1881 in *26 Septembre* inainte de ameadi la 11 óre in Brasiovu, strada Blumena Nr. casei 370 prin asesorulu sedriei orfanale Nagy Elek, la care se chiama toti doritorii de a cumpara.

Din siedinti'a sedriei orfanale a comitatului Têrnav'a mare tienuta in 6 Septembre 1881.

(L. S.)

Presiedintele.

Nr. 8979/881. 1—3

Publicatiune.

Prin acést'a se aduce la cunoscintia publica, cumcà consignatiunile (listele) de conscriptiune pentru anulu curentu 1881, reinapoiate de D-lu subcomite si consiliariu r. Iuliu de Roll prin emisulu din 13 Septembre 1881 Nr. 7438 cari consignatiuni contienu pe cei ce sunt obligati la solvirea baniloru pentru eliberarea dela constructiunea drumuriloru, sunt espuse la oficiolatulu urbanu de contributiune pela 21—28 Septembre a. c. inainte de prandiu dela 9—12 óre si dupa prandiu dela 3 pêna la 5 óre spre esaminare generala; si acele parti, cari se considera prin acést'a conscriptiune prea ingreunate, au de a 'si asterne contra observarile in scrisu celu multu pêna in 8 Octobre a. c. dupa prandiu la 5 óre la magistratulu urbanu.

Se provóca totudeodata toti posessorii de case, posessorii de vite tragêtóre si chiaru partile, ce solvescu contributiune dupa o agoniseala de sine statatóre, cá sè se infaçsiedie cu carticic'a de dare comunala pêna la 8 Octobre a. c. la oficiolatulu urbanu de dare spre scopulu prescrierei datoriei pentru construirea de drumuri.

Summele pentru eliberarea dela constructi'a de drumuri, cari contienu pentru fiacare posessore de vite tragêtóre dupa o vita tragêtóre summa de 3 fl. 15 cr. si pentru fiacare altulu obligatu la concurentia spre constructi'a drumuriloru 2 fl. 40 cr., au de a se solvi pêna celu multu in 22 Octobre a. c. la cass'a urbana de dare, neadmtienduse, in sensulu referitóreloru ordinatiuni, solviri partiale.

Restantiarii astorufeliu de contributiuni se voru execuá, incependuse din 24 Octobre a. c., fara de a mai pre merge vr'o admonitiune.

Brasiovu 17 Septembre 1881.

Magistratulu urbanu.

Cursulu de Bucuresci

dela 7/19 Septembre 1881.

Valori	Scadenti'a Cupóneloru	Cumpera	Vinde
5% Rent'a Romana	1 Apr. 1. Ort.	91.—	92.—
6% Oblig. de Stat. convert. rurale	23 Apr. 23 Oct.	101.—	102.—
8% Oblig. domeniale 1871 .	1 Ian. 1 Iul.	—.—	—.—
6% Oblig. càiloru fer. rom.	1 Iuliu	102.$^{1}/_{2}$	103.$^{1}/_{2}$
7% Scrisuri funciare rurale	1 Iul. 1 Ian.	103.$^{1}/_{2}$	104.$^{1}/_{2}$
7% „ „ urbane	idem	101.—	102.—
8% Imprum. municipalu . .	idem	106.$^{1}/_{2}$	107.$^{1}/_{2}$
Oblig. casei de pensiune (lei 300, dobênda 10 lei). . .	1 Maiu 1 Nov.	228.—	232.—
Losuri municipale (20 lei) . .	cu premie	28.$^{1}/_{2}$	29.$^{1}/_{2}$
Act. Bancei Nationale rom. . .	1 Ian. 1 Iul.	1785	1800
Auru contra argintu		$^{1}/_{2}$	1.—
Auru contra bilete hipotec. .		$^{1}/_{2}$	1.—
Auru contra bil. de Banca nat		$^{1}/_{2}$	1.—
Florini Val. Austr.		2.13$^{3}/_{4}$	2.15—

Editoru: Iacobu Muresianu.
Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu.
Tipografi'a: Ioanu Gött si fiiu Henricu.